28/11/2023

Συζήτηση με θέμα: «Η πρόκληση της τεχνητής νοημοσύνης»

/ Ενορίες

Σε αυτό που έρχεται, και σε μεγάλο βαθμό έχει ήδη έρθει, είναι πολύ σημαντικό οι άνθρωποι που σχετίζονται με την Εκκλησία να ενημερώνονται σωστά και υπεύθυνα. Θα άξιζε η Εκκλησία να σκύψει ακόμη περισσότερο πάνω στο νέο αυτό φαινόμενο που λέγεται τεχνητή νοημοσύνη στην ανθρώπινη ζωή και να φροντίσει να το αξιοποιήσει όσο γίνεται καλύτερα για το κήρυγμα της.

- Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι. Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς

Στο «Ενοριακό Αρχονταρίκι» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς και στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...», την Δευτέρα 27 Νοεμβρίου, ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Σπυρίδων Τσιμούρης, Θεολόγος, φιλοξένησε τον κ. Πέτρο Παναγιωτόπουλο, Αναπληρωτή Καθηγητή Ηθικής και Κοινωνιολογίας στη Θεολογική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σε μια συζήτηση με θέμα «Η πρόκληση της τεχνητής νοημοσύνης».

Αρκετές φορές η τεχνητή νοημοσύνη φαίνεται ότι μπορεί να καλύψει ανθρώπινα κενά ή θα μπορούσε να ευκολύνει πάρα πολύ την ζωή μας. Τα ερωτήματα που προκύπτουν όμως για την θέση και τον τρόπο της Εκκλησίας είναι πολλά. Στο πλαίσιο αυτό, η συζήτηση ξεκίνησε ορίζοντας την τεχνητή νοημοσύνη και την σχέση της με την ανθρώπινη σκέψη και το εκκλησιαστικό γεγονός.

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι σήμερα η νέα πραγματικότητα στην οποία ήδη έχουμε εισέλθει, ένας καινούργιος κόσμος ο οποίος απλώνεται διαρκώς σε νέα πεδία. Έχει να κάνει με τη νέα φάση στην οποία εισήλθε η ανθρωπότητα και θα μπορούσε να προσδιοριστεί σε αναλογία με την ανακάλυψη της γραφής, την εφεύρεση της τυπογραφίας, την βιομηχανική επανάσταση.

Αυτή η νέα πραγματικότητα, έχει έναν άδηλο προορισμό, αφού δεν είναι γνωστή η κατεύθυνση. Υπάρχουν προτάσεις για καινούργιες εφαρμογές που θα δίνουν πολλές νέες δυνατότητες. Όπως ο «παντογνώστης ιερέας», μία εφαρμογή που ξεκίνησε να διαμορφώνεται το 2017 και έχει φορτωμένα επάνω της, έναν απίστευτα μεγάλο όγκο δεδομένων που μπορεί να δώσει όλες τις απαντήσεις.

Για πολλούς είναι ένα δυστοπικό σενάριο που αγγίζει τα όρια του εφιαλτικού, ενώ για άλλους κάτι πολύ ενδιαφέρον. Είναι μια συζήτηση που διεξάγεται σε παγκόσμιο επίπεδο και απασχολεί όλες τις κοινωνίες.

Στη δική μας κοινωνία, η συζήτηση αυτή είναι σχετικά περιορισμένη, με μία ευχάριστη εξαίρεση, την Εκκλησία η οποία δείχνει να έχει αντιληφθεί το μέγεθος του ζητήματος και γι’ αυτό το λόγο αναπτύσσει δράσεις και καλλιεργεί έναν προβληματισμό σε πολλά επίπεδα.

«Σε αυτό που έρχεται, και σε μεγάλο βαθμό έχει ήδη έρθει, είναι πολύ σημαντικό οι άνθρωποι που σχετίζονται με την Εκκλησία να ενημερώνονται σωστά και υπεύθυνα. Η εκκλησιαστική ιστορία έχει δείξει ότι στις δύσκολες στιγμές, η Εκκλησία ούτε χάνει την ελπίδα της στον δωρεοδότη Κύριο, αλλά φροντίζει και να εκμεταλλευτεί τις δυσκολίες ώστε να μεταδώσει ευχερέστερα και πληρέστερα το νόημα της.

Θα άξιζε να σκύψει ακόμη περισσότερο πάνω στο νέο αυτό φαινόμενο που λέγεται τεχνητή νοημοσύνη στην ανθρώπινη ζωή και να φροντίσει να το αξιοποιήσει όσο γίνεται καλύτερα για το κήρυγμα της. Να περιορίσει κατά το δυνατόν τις αρνητικές εκδοχές του και να εκμεταλλευτεί τα θετικά σημεία τα οποία προσφέρει.»

Αυτό που η Εκκλησία οφείλει να διαφυλάξει και σχετίζεται και με την αποστολή της, όπως παρατήρησε ο κ. Παναγιωτόπουλος, είναι η ακεραιότητα του

ανθρωπίνου προσώπου, το γεγονός ότι ο άνθρωπος έχει έναν συγκεκριμένο προορισμό, έχει πλαστεί για να έρθει σε κοινωνία με τον δημιουργό του και με τους συνανθρώπους του.

Αυτή η δυνατότητα σχέσης, είναι κάτι που οφείλει να απασχολήσει την Εκκλησία, να καλλιεργεί δηλαδή τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και μέσα από τα καινούργια δεδομένα, να είναι επιφυλακτική απέναντι σε οτιδήποτε μοιάζει ανθρώπινο αλλά είναι εικονικό, και συναφώς να προωθήσει την ανθρωπινότητα και την ανθρωπιά.

«Το να παραμείνουμε άνθρωποι είναι ένα στοίχημα και η τεχνολογία θα μπορεί να μας βοηθήσει, αλλά θα μπορεί και να μας δυσκολέψει σε αυτό. Είναι στο δικό μας χέρι να την εκμεταλλευτούμε και να δούμε το που χανόμαστε.»

Η κοινωνικοποίηση, η σχέση, η φιλία, θα αρχίσουν να τίθενται πλέον, κάτω από νέους όρους. Και θα πρέπει να καταλάβουμε αυτούς τους όρους ποιοι θα είναι και πως θα λειτουργούν στη νοοτροπία των ανθρώπων. Και για κάποιους μοναχικούς ανθρώπους, ίσως να είναι κάποια λύση και να αποτελεί κάτι σημαντικό.

Η επιστημονική φαντασία, σε ότι αφορά τις πιθανές εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης, όπως σημείωσε ο κ. Παναγιωτόπουλος, είναι η μοναδική φορά που γίνεται τόσο πολύ ευπρόσδεκτη. Οι εφαρμογές της, ενδιαφέρουν πάρα πολύ τα ζητήματα ηθικής γύρω από τα συγκεκριμένα θέματα, γιατί λόγω του ότι δεν γνωρίζουμε τι θα συμβεί, τα έργα επιστημονικής φαντασίας μας δίνουν ένα σκαλοπάτι για περαιτέρω συζήτηση. Όπως στην περίπτωση της συζήτησης για την παρουσία των ρομπότ στη ζωή μας, υπάρχουν κανόνες που τέθηκαν ήδη από την δεκαετία του 1940 σε πολύ προχωρημένα έργα επιστημονικής φαντασίας.

Ένα άλλο θέμα είναι τα δικαιώματα των μηχανών και ο κ. Παναγιωτόπουλος σημείωσε αρχικά πως πολλά κράτη και οργανισμοί, προσπαθώντας να συμβαδίσουν με την τεχνολογική εξέλιξη, θέτουν νέους κανόνες που να είναι όσο γίνεται γενικότεροι, να προβλέπουν μεγαλύτερο φάσμα εφαρμογών και να βλέπουν μπροστά.

Έτσι, στην Ευρωπαϊκή Ένωση το θέμα αυτό έχει τεθεί, όταν θα μπουν οι μηχανές στη ζωή μας, τι ηθικό status θα έχουν και πως θα τις αντιμετωπίζουμε. Και υπάρχουν προτάσεις για την αντιμετώπιση τους, όπως τα ζώα, με τα δικαιώματα τους, επειδή θα πρόκειται για οντότητες που θα έχουν μία ευφυία αλλά δεν είναι άνθρωποι. Είναι ένα θέμα πάντως που όπως σημείωσε, παραμένει ακόμη ανοιχτό.

«Σε αυτό που ζούμε ως Εκκλησία, η αλήθεια ταυτίζεται με την σχέση, δεν είναι μία αφηρημένη πραγματικότητα ούτε ένα σύνολο αρχών. Για εμάς η αλήθεια είναι ένα πρόσωπο, ο Χριστός και η σχέση μαζί Του δεν σημαίνει κατοχή της αλήθειας έναντι των άλλων, αλλά λογίζεται ως μετοχή στο πρόσωπο Του. Και η παράδοση μας είναι πάρα πολύ πλούσια, σε αυτό που ονομάζουμε άνοιγμα προς τον άλλον, κάλεσμα σε σχέση και επιθυμία σχέσης.»

Όταν βλέπουμε τα πράγματα αρνητικά, συνέχισε ο κ. Παναγιωτόπουλος, είναι

πιθανόν να τα ζήσουμε και αρνητικά, ενώ όταν τα βλέπουμε καταφατικά και με εμπιστοσύνη στο θείο έλεος και στην αγάπη του Θεού, τότε θα είμαστε περισσότερο παραγωγικοί και εφευρετικοί να βρούμε τις απαντήσεις σε αυτά τα ζητήματα. Η επιλογή της αδιαφορίας δεν θα είναι και ιδιαίτερα επωφελής, αλλά χρειάζεται να έχουμε ενεργοποιημένα τα αντανακλαστικά μας.

Στην ουσία το στοίχημα είναι να διατηρηθεί η σχέση μεταξύ των ανθρώπων, να μην απορριφθεί, να μην διαγραφεί, αλλά να μπορούμε να εξακολουθούμε να επικοινωνούμε μεταξύ μας και μέσα στα νέα δεδομένα, μέσα στην καινούργια αυτή γλώσσα.

Μπορεί οι τεχνολογικές εφαρμογές να μας δίνουν πολλές διευκολύνσεις και να μας γλυτώνουν από πολλές ταλαιπωρίες της καθημερινότητας, αλλά πάντα ο άνθρωπος αναζητάει κάτι άλλο. Η γνώση είναι ένα κομμάτι από αυτό, η σχέση είναι κάτι μεγαλύτερο.

Το μυστήριο της σάρκωσης του Λόγου, στην εποχή της εικονικής πραγματικότητας και της τεχνητής νοημοσύνης, φανερώνεται δύσκολα, τόνισε στον επίλογο της συζήτησης ο κ. Παναγιωτόπουλος, ενόψει της εορτής των Χριστουγέννων και την περιόδου προετοιμασίας που διανύουμε.

«Μπορεί να συμβεί κάτι τέτοιο όταν υπερβούμε αυτό το επίπεδο, σηκωθεί το μάτι μας από την οθόνη και κοιτάξει λίγο παρά πέρα. Ή όταν αναλογιστούμε ότι πίσω από όλον αυτό τον κόσμο της οθόνης, του πληκτρολογίου, των κυμάτων, υπάρχουν άλλοι άνθρωποι.

Όταν αναλογιστούμε κυρίως ότι υπάρχουν οι ελάχιστοι αδερφοί, αυτοί που η ζωή τους είναι τέτοια ώστε εάν καταδεχθούμε να ρίξουμε μία ματιά και σε αυτούς, τότε θα δούμε τον ίδιο τον Χριστό σαρκωμένο.

Αυτό είναι ένα διαχρονικό ζήτημα, κάτι που αφορά όλες τις κοινωνίες. Εκεί βρίσκουμε τον Θεό, όταν βρίσκουμε τον άλλον. Ο άλλος ο οποίος συνήθως βγαίνει από τα ενδιαφέροντα μας, τις ενασχολήσεις μας, τον κόσμο μας, είναι ο ίδιος ο Θεός σαρκωμένος.»

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ